

פרשת בא

וְעָבַר ה' לְנֶגֶף אֶת מִצְרַיִם, וַרְאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וַפָּסַח ה' עַל הַפֶּתַח, וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף (יב, כג)

וְעָבַר ה' לְנֶגֶף אֶת מִצְרַיִם, וַרְאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וַפָּסַח ה' עַל הַפֶּתַח, וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף (שמות יב, כג)

אונקלוס מפרש את המילה "פֶּסַח" כ"פִּיחוס", ובפסוק כ"ז "חֶס", כלומר - בכך שהקב"ה פסח על בתיהם של בני"ה הוא חס עליהם, וגם בהיפוך אותיות אפשר לראות את המילה: פסח - חספ חוץ מפירושו השני של רש"י לפסוק, "ודלג", פירושו הראשון למילה "פֶּסַח" מוסיף חיזוק לתרגום אונקלוס, מפני שהוא מפרש "וחמל", שמשמעותה כמו המילה "חס".
ובעקבות כך חידש לי מו"ר אבי כי אפשר לדרוש את המילה פסח בהיפוך אותיות (חספ) בתור חס-פ: הקב"ה חס עלינו במכת בכורות, והאות פ' מסמלת את התורה שבעל פה, ובכך שאנחנו מספרים את סיפור ההגדה בפה בכל שנה ושנה, ומספרים גם על מכת בכורות.

וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף (שמות יב, כג)

רש"י מפרש שהקב"ה לא נתן יכולת למשחית לבוא לבתיהם של ישראל ולפגוע בהם.
"בית הלוי" מקשה: אמר הכתוב " וְלֹא יָתַן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף", והרי ידועה דרשת חז"ל 'וְעָבַר ה' - אָבִי וְלֹא מְלָאךְ, 'וְהִפְתִּי אֶבְי וְלֹא הִשְׁלִימִי, וכאן הוא אומר "הַמִּשְׁחִית!"
אלא שאומר הקב"ה שהוא זה שבאמת ביצע את מכת בכורות ופסח על בתי בני"ה, והמשחית הוא בעצם גורם לריח סירחון ועיפוש האוויר שיצא מגופות הבכורות המתים וגרם לעוד מצרים למות, וזה מה שהבטיח הקב"ה "וְלֹא יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית" (שם יב, יג).
ונראה לי קשה; רש"י אומר שהקב"ה לא נתן יכולת למשחית לבוא לבתיהם של ישראל ולפגוע בהם, והרי "בית הלוי" אומר שהמשחית הוא רק ריח הסירחון והעיפוש. ולא מתו גם בבתי ישראל, אז כיצד שתי הדעות מתיישבות אחת עם השנייה?
שאלתי את מו"ר אבי, והוא נתן לי תירוץ:
באמת היה מלאך חבלה שהוא המשחית שביצע את שליחות ה' להרוג את כל הבכורות, ומכיוון ש"שלוחו של אדם כמותו" (קידושין מא ע"ב) נחשב שהקב"ה ביצע את הפעולה. והסירחון ועיפוש האוויר לא היו חלק מציווי ה' אלא תוספות שהמשחית עשה מיוזמתו, ולכן החלק הזה לא נחשב בשם ה', כיוון שזו תוספת של המשחית.
ועוד זיכה אותי השי"ת לחדש כי משמעתי של השם "משחית" היא בחילוק שמו לשניים: מש-חית. מש פירושו מזיז, ח"ית ר"ת "ח'סדך ה' ת'שועתך" (תהילים קיט, מא). המשחית מזיז חסדי ה' וישועתיו ואז הוא מסוגל לפגוע, מה שלא יכול לקרות אצל בני"ה.

מקור: חידושים שחידשתי בעזרת השי"ת.